Oikeuspalveluvirasto
PL 600
00181 HELSINKI

Lausunto

4.5.2026

Eduskunnan lakivaliokunta

Oikeuspalveluviraston lausunto koskien valtioneuvoston selontekoa julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027–2030 (VNS 3/2026 vp)

Oikeuspalveluviraston palvelujen kysynnän arvioidaan merkittävästi kasvavan samaan aikaan määrärahojen kehyskaudella vähentyessä. Oikeuspalveluvirasto voi parantaa tuottavuutta ja vastata säästöihin, mutta tarvitsemme tukea myös sääntelystä. Toiminnan järjestäminen nykymuodossa ei ole mahdollista alenevilla toimintamenoilla.

Yleisen edunvalvonnan päämiesmäärän kasvu on viime vuonna ollut lähes kaksinkertaista oikeudenhoidon selonteossa arvioituun nähden ja kasvu on jatkunut vastaavana kuluvana vuonna. Julkisessa oikeusavussa pidempään jatkunut asiamäärien lasku saatiin vuonna 2025 pysähtymään ja tammi-maaliskuussa 2026 esimerkiksi tuomioistuinasioiden kasvu oli 9 %. Talous- ja velkaneuvonnan asiamäärä kasvoi vuonna 2025 14 %. Tammi-maaliskuussa 2026 kasvu ylitti tämän ja saapuneiden asioiden määrä oli neljäsosan suurempaa kuin edeltävänä vuonna osin jo ylittäen nykyisen palvelukykymme.

Säästöt edellyttävät toimia

Oikeuspalveluvirastolle on aiemmin osoitettu yli 6 milj. euron leikkaukset. Julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvä kehyspäätös sisältää uusia lisäleikkauksia, jotka kasvavat kehyskaudella leikkaukset yhteensä yli 7,5 milj. euroon. Lisäksi oikeusministeriön hallinnonalalle on kohdennettu 2,6 milj. euron leikkaus, josta Oikeuspalveluviraston osuutta ei ole määritelty. Kehysriihessä päätetyn mukaisesti tämä kohdennettiin hallinnonaloille vastaavin osuuksin kuin aiemmin päätetyt lisätoimintamenosäästöt. Luotamme, että säästö kohdennetaan vuoden 2027 talousarviossa vastaavalla perusteella eli toimintamenojen mukaisesti myös virastoille, jotta mahdollisuudet vastata säästöihin ovat yhtenevät.

Aiempiin säästöihin vastaamiseksi Oikeuspalveluvirasto on tehnyt helmikuussa oikeusministeriölle esityksen sekä sisäisen organisaatiorakenteen (toimistot) että toimipaikkaverkoston muuttamiseksi. Jo aiempiin säästöihin vastaamiseksi näiden asetusmuutosten edistäminen on kriittistä. Kehysriihen mukaisesti hallituksen linjana on ollut kohdentaa säästöjä asiakaspalveluhenkilöstön sijaan tukitoimintoihin ja muihin menoihin. Esitys toimistorakenteen ja toimipaikkaverkoston uudistamisesta on tämän linjan mukainen.

Uusien säästöjen myötä kaikilta virastoilta odotetaan priorisointia, digitalisaation hyödyntämistä ja tuottavuuden parantamista. Toiminnan uudistamisen näkökulmasta on erityisen tärkeää, että sisäinen organisaatiorakenne mahdollistaisi uudistamisen. Säästöihin vastaamiseksi Oikeuspalveluvirasto tulee tekemään myös jatkossa esityksiä lainsäädännön muuttamiseksi.

Yksityisten avustajien korvaukset osittain rahoitettu

Yksityisille oikeusavustajille maksettavien korvausten määrärahaan on kohdennettu vuodelle 2027 13 miljoonan euron lisämääräraha ja vuodesta 2028 lukien 11 miljoonan euron vuosittainen lisämääräraha.

Oikeuspalveluvirasto nostaa esiin, että rahoitus ei ole täysimääräinen. Rahoitusvajetta paikattiin vuonna 2025 siirtämällä rahoitusta Oikeuspalveluviraston toimintamenoista. Tällaisia siirtoja ei voida toteuttaa uudelleen toimintaa merkittävästi heikentämättä.

Riita- ja rikosasioiden sovittelun siirto toteutuu v. 2027 lukien

Oikeuspalveluvirasto ottaa vastaan riita- ja rikosasioiden sovittelun järjestämisvastuun vuodesta 2027 lukien. Kehyspäätökseen sisältyy sovittelutoiminnan vuoden 2026 mukaisen lisärahoituksen myös tuleville vuosille. Siirto hallinnonalalta toiselle ei valitettavasti ole säästötoimi. Rahoitustilanne ei ole mahdollistanut sovittelupalvelujen toteuttamista valtion omana toimintana, joten toiminnan järjestämisen tapa säilyy entisellään.

Marjo Kurki
pääjohtaja

Sanna Appelberg
talousjohtaja